

KAMERY NASOBNE

– RÓWNOLEGŁA RZECZYWISTOŚĆ

Cezary Mecwaldowski

Popularność kamer nasobnych rośnie. Stają się standardowym wyposażeniem służb bezpieczeństwa, pojawiają się w trakcie prac na wysokości, warunkach szkodliwych, drogich technologiach produkcyjnych, usługach, magazynach oraz przy egzekucjach komorniczych¹. Czy jednak zawsze spełniają założone cele stosowania? Oczekuje się, że wpłyną na bezpieczeństwo stosujących je osób oraz zarejestrują obraz i dźwięk z ewentualnego zdarzenia. Jak pokazuje doświadczenie, brak odpowiedniego przygotowania może wpłynąć na efektywność ich wykorzystania, a niekiedy zapis ze zdarzenia stanowi „równoległą rzeczywistość”, która nie jest tożsama z opisem przedstawianym przez świadków². Bywają także nieudane wdrożenia, będące skutkiem nieprzemyślanych celów stosowania oraz pozornych szkoleń, ale o tym poniżej.

Zalety kamer nasobnych

- Są bezpośrednio tam, gdzie działają służby niezależnie od istnienia lub nie, stałego systemu dozoru wizyjnego;
- Ich stosowanie sprzyja zmniejszeniu skarg na działania służb bezpieczeństwa. Wpływają

na zachowania zarówno funkcjonariuszy jak i innych osób mających świadomość nagrywania obrazu i dźwięku. Znacząco wpływają na zmniejszenie zdarzeń z użyciem przemocy. Stanowią także istotny element przeciwdziałania korupcji³;

- Właściwie stosowane, pokazują zdarzenie – sytuację z punktu widzenia działania funkcjonariusza;
- Wraz z systemem łączności radiowej, stają się oczyma w terenie operatora systemu dozoru wizyjnego, podobnie jak kamery na dronach;
- Nagrania mogą stanowić dowód w postępowaniach.

Niestety, stosowanie kamer nasobnych może nie spełnić oczekiwań

Istotne jest, aby dobrze policzyć koszty: eksploatacji, kamer, akumulatorów, ładowarek, serwerów, macierzy, szkoleń. Także ilości urządzeń rezerwowych, czasu na kopiowanie danych, kosztów zabezpieczeń przed modyfikacją lub utratą danych oraz nieupoważnionym dostępem. Ustalenie czasu przechowywania nagrań, co istotnie wpływa na koszty systemu. Ponadto uwzględnić należy kadre i czas niezbędny do przeglądania nagrań, przygotowania nośników (ich liczby) i sposobu wykonywania kopii.

¹ R. Poklek, C. Mecwaldowski, Techniczne i psychospołeczne funkcje kamer nasobnych, OiB Wydanie specjalne, kamery nasobne, 2020

² R. Poklek, C. Mecwaldowski, Psychospołeczne i ochronne aspekty stosowania kamer noszonych przez funkcjonariuszy służby więziennej, OMil nr 1, 2018

³ <https://www.rp.pl/Mundurowi/307109986-Kamery-na-mundurach-funkcjonariuszy-policji-studza-agresje-i-check-korupcji.html>

Wymagane jest przygotowanie szeregu procedur postępowania z nagraniami (np. anonimizacji nagrań), kto i kiedy może mieć do nagrań dostęp, komu i na jakich zasadach udostępniane są kopie. Niezbędne jest postępowanie z kopiami zgodnie z zasadami przetwarzania danych osobowych (wizerunek i głos, jako dane biometryczne). Inwestycja musi uwzględniać wybór formatu zapisu sygnału wizyjnego oraz dźwiękowego (licencje do kodeków, format eksportu danych i możliwość odtwarzania w różnych systemach itp.). Nie bez znaczenia jest także możliwość rozbudowy systemu o kolejne urządzenia czy możliwość łączenia, integracji systemów.

Jednoznaczne ustalenie wymaga sposób uruchamiania nagrywania i jego wyłączenia: ręcznie przez funkcjonariusza, automatycznie przez czujniki z kabury tasera, broni palnej, uruchamiane otwarciem drzwi pojazdu lub zdalnie itp.

Bardzo często występuje niezrozumienie celu stosowania kamer przez użytkowników. Poczucie stanu ciągłej inwigilacji, nadmiernej kontroli przez przełożonego. Niestety bywa, że te negatywne poczucie wzmacniane jest niezdrową atmosferą pracy, niezgodnymi z prawem czy nieetycznymi działaniami pracodawcy. Podobne działania skłaniają funkcjonariuszy do rozważań o rezygnacji ze służby⁴.

Technologia obrazu niesie za sobą ryzyko ulegania złudzeniom. Dotyczy to głębi obrazu, kierunku obserwacji i wielu innych. Nagrania nie zawsze pokazują cały kontekst zdarzenia, a często stanowią ważny dowód w sprawie (jak się później okazuje najbardziej znaczący!). Nagrania z kamer nasobnych nie zawsze są tożsame z tym, co widzi stosujący je funkcjonariusz, chociażby ze względu na optykę kamery i miejsce jej zamocowania. W Stanach Zjednoczonych zapadały wyroki skazujące na podstawie nagrania z kamer nasobnych. Jak się później okazało nie przedstawiało ono całej, rzeczywistej sytuacji, zostało ocenione przez sąd opacznie. Stanowi to ciekawy przykład jak nagranie z kamery traktowane bywa, jako bardziej wiarygodne niż słowa świadków.

Niestety, występuje wiele sytuacji, w których kamery nasobnej:

- Nie włączono (nie włączono nagrywania);
- Nie miała naładowanych akumulatorów;
- Nie została zabrana przez użytkownika;
- Była niewłaściwie zamocowana (utrwalono obraz nieistotny ze względu na zdarzenie);
- Nie miała włączonego nagrywania dźwięku.

Część z opisanych wyżej sytuacji wynika z usterek urządzenia. Inne wynikają z braku umiejętności posługiwania się kamerą, a jeszcze inne są wynikiem celowego działania funkcjonariusza (chcącego ukryć swoje nieprofesjonalne, nieetyczne lub niezgodne z prawem działanie).

Pamiętać należy o realizacji celu, a o efektywności inwestycji decyduje profesjonalne wdrożenie. Podane poniżej przykładowe etapy, powinny być stosowane przy wdrożeniach każdego urządzenia w organizacji (kamer nasobnych, detektorów metali, radiotelefonów i innych):

- Szczegółowe określenie celu stosowania;
- Określenie, kto odpowiada za wdrożenie i eksploatację (własna kadra czy usługa zewnętrzna);

⁴ Monitoring „narzędziem represji” w Służbie Więziennej? www.nsz-zfipw.org.pl/monitoring-narzedziem-represji-w-sluzbie-wieziennej.html 30.10.2020 r. Długość pisma Przewodniczącego Zarządu Głównego NSZZ FiPW do Dyrektora Generalnego SW, w sprawie doprecyzowania celowości przeprowadzania przez przełożonych czynności sprawdzających.

- Przygotowanie i zabezpieczenie infrastruktury;
- Przygotowanie procedur stosowania, zweryfikowanie ich wykonalności i funkcjonalności;
- Przygotowanie instrukcji dla użytkowników;
- Przygotowanie i realizacja cyklicznych szkoleń użytkowników z obsługi urządzeń oraz zasad stosowania.

Wymienione powyżej „przygotowanie i zabezpieczenie infrastruktury” dotyczy wyposażenia w odpowiednią liczbę stacji dokujących, ładowarek, serwerów i macierzy, stanowisk do przeglądania nagrań, możliwości anonimizacji nagrań i wykonania ich kopii. Zabezpieczenie miejsca do przechowywania kopii zapisu z kamer nasobnych, a także wybór technologii utrudniającej ingerencję w nagrania⁵.

Wspomniane szkolenia użytkowników mają niepodważalny wpływ na sposób wykorzystania kamer nasobnych oraz ich skuteczność. Niestety ten element wdrożenia najczęściej zawodzi, jest bagatelizowany. Uznanie, że użytkownicy potrafią posługiwać się np. smartfonem, to z kamerą nasobną też sobie poradzą, jest podejściem błędnym. Często nie przygotowuje się nawet instrukcji obsługi dla użytkownika. Obecnie pandemia sprzyja odejściu od szkoleń praktycznych, stacjonarnych na rzecz szkoleń zdalnych, realizowanych przez wideokonferencję lub e-learning. Efekty tego stanu rzeczy już widać, chociażby w rodzaju i rosnących statystykach zdarzeń.

Wbrew pozorom kamery nasobne, nie są samodzielnie funkcjonującymi urządzeniami. Chcąc uniknąć „równoległej rzeczywistości” należy profesjonalnie wdrażać nowe technologie, szczegółowo zaplanować cały proces. Od określenia celu, procedur stosowania, przygotowania kadry odpowiedzialnej za techniczne funkcjonowanie systemu, po praktyczne szkolenie użytkowników z obsługi i zasad stosowania. ■

kpt. mgr inż. Cezary Mecwaldowski

Wykładowca zakładu szkolenia ochronnego w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej w Kulach.

⁵ C. Mecwaldowski, Manipulacje obrazem i dźwiękiem w czasie rzeczywistym, SEC&AS nr 1, 2018